

Mikołaj Grzesik¹

Właściwość funkcjonalna organu powołanego do rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora działającego jako organ odwoławczy o pozostawieniu środka odwoławczego bez rozpoznania (art. 430 § 2 k.p.k.)

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest analiza obowiązujących regulacji prawnych w zakresie dotyczącym ustalenia organu właściwego funkcjonalnie do rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora działającego jako organ odwoławczy o pozostawieniu środka odwoławczego bez rozpoznania. W kolejnych fragmentach przedstawiona została doniosłość zagadnienia z perspektywy praktycznej oraz powaga wątpliwości interpretacyjnych pojawiających się w związku z odmiennymi możliwymi wynikami wykładni. Następnie przedstawiono argumenty wspierające tezę o sądowej kontroli orzeczeń prokuratora oraz zasygnalizowano odmienności związane nietypowymi rozwiązaniami normatywnymi dotyczącymi postępowania odwoławczego.

Słowa kluczowe

Właściwość funkcjonalna, odmowa przyjęcia środka odwoławczego, pozostawienie bez rozpoznania środka odwoławczego, kontrola wymogów formalnych.

Przedmiotem opracowania, jak wskazuje jego tytuł, jest zagadnienie dotyczące ustalenia organu właściwego funkcjonalnie do rozpoznania zażalenia na postanowienie prokuratora działającego jako organ odwoławczy o pozostawieniu środka odwoławczego bez rozpoznania. Problem ten, jak wiele szczegółowych dotyczących postępowania przygotowawczego, do-

---

¹ Dr Mikołaj Grzesik, prokurator Prokuratury Rejonowej w Tarnowie delegowany do Prokuratury Okręgowej w Tarnowie, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, ORCID: 0000-0002-8143-8674.

czekał się jedynie nielicznych, a na pewno niewyczerpujących opracowań w doktrynie prawa procesowego i równocześnie jest istotny z perspektywy praktycznej albowiem brak jest jednolitości poglądów w tym zakresie, a redakcja odpowiednich przepisów (art. 430 § 2 k.p.k.) nie jest jednoznaczna. Tak zwane postępowanie międzyinstancyjne² w przypadku gdy właściwym do rozpoznania środka zaskarżenia jest prokurator cechuje się wieloma odmiennościami, a równocześnie odpowiednie przepisy wymagają stosownej wykładni uwzględniającej specyfikę tej konfiguracji procesowej. Potrzeba analizy zagadnienia wynika również z doświadczeń własnej praktyki prokuratorskiej.

Wykazując doniosłość poruszanego zagadnienia należy wskazać na kilka argumentów. Po pierwsze z perspektywy formalnej stosowanie art. 430 § 2 k.p.k. przez prokuratora występującego jako organ odwoławczy (w różnych konfiguracjach wskazanych w dalszej części opracowania) jest znacznie utrudnione wobec sformułowania przepisu w sposób w istocie adresowany wyłącznie dla sądu, przy równoczesnym umiejscowieniu go w rozdziale 48 Przepisy ogólne i w Dziale IX Postępowanie odwoławcze. Już powyższe komplikuje jego wykładnię i wymusza stosowanie pozajęzykowych metod interpretacji. Nie budzi bowiem wątpliwości, że w licznych konfiguracjach procesowych to prokurator będzie wydawał stosowne decyzje w trybie art. 430 § 1 k.p.k. o pozostawieniu środka odwoławczego bez rozpoznania. W konsekwencji, jak już sygnalizowano, problem jest istotny praktycznie. Prokurator bowiem w wielu przypadkach przewidzianych w k.p.k. będzie występował jako organ odwoławczy, w tym:

- 1) przy rozpoznawaniu zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania w trybie art. 330 § 2 k.p.k. kiedy właściwym rzeczowo jest prokurator nadrzędny,
- 2) przy rozpoznawaniu zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzeniu postępowania, jeśli postanowienie zapadło z uwagi na brak interesu społecznego w ściganiu z urzędu sprawcy czynu prywatnoskargowego (art. 465 § 2a k.p.k.) kiedy właściwym rzeczowo jest prokurator nadrzędny³,
- 3) przy rozpoznawaniu zażalenia składanego w trybie art. 302 § 1 i 2 k.p.k. na czynności prokuratora kiedy właściwym rzeczowo jest prokurator bezpośrednio przełożony,

---

² Tak w doktrynie określa się etap pomiędzy momentem zaskarżenia orzeczenia organu I instancji, a podjęciem się rozpoznania merytorycznego środka zaskarżenia przez organ II instancji – Por. m.in. K. Kułak, Postępowanie międzyinstancyjne w śledztwie i dochodzeniu, Prok. i Pr. 2017, nr 7–8, s. 132–135 i cytowana tam literatura.

³ Zob. szerzej w zakresie odmienności tych decyzji procesowych i ich konsekwencji M. Grzesik, Brak interesu społecznego w objęciu czynu prywatnoskargowego ściganiem z urzędu jako negatywna przesłanka procesowa, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, 2023, nr 3, s. 51 i nast.

- 4) przy rozpoznawaniu zażaleń na postanowienia prowadzącego postępowania przygotowawcze w trybie art. 302 § 1 i 2 k.p.k., jeśli nie jest nim prokurator i kiedy właściwym rzeczowo jest prokurator sprawujący nadzór nad tym postępowaniem,
- 5) przy rozpoznawaniu zażaleń na postanowienia prowadzącego postępowania przygotowawcze w trybie art. 217c § 4 k.k.w. i art. 217 § 1c k.k.w. kiedy właściwym rzeczowo jest prokurator nadrzędny.

Ze względu na specyfikę konstrukcji zażalenia i odmienną rolę procesową prokuratora odrębnie zostanie omówiony tryb podejmowania decyzji w zakresie formalnej kontroli środka odwoławczego w przypadku gdy prokurator występuje jako organ *quasi* odwoławczy tj.:

- 1) przy rozpoznawaniu zażaleń na postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania (art. 626a k.p.k.),
- 2) przy rozpoznawaniu zażaleń na postanowienie o umorzeniu sprawy i wpisaniu do rejestru przestępstw w trybie art. 325e § 4 k.p.k.

Potrzeba stosowania art. 430 § 2 k.p.k. w postępowaniu przygotowawczym nie jest zatem wcale rzadka. Pozostaje również istotna z perspektywy praw stron postępowania.

Analizując treść przepisu art. 430 § 2 k.p.k., poza sygnalizowanym już jego umiejscowieniem i redakcją, należy zwrócić uwagę, że z literalnego punktu widzenia może być on interpretowany co najmniej w dwojaki sposób⁴. Z jednej strony można uznać, że przepis ten pozostaje istotny tylko w zakresie w jakim przewiduje możliwość wniesienia zażalenia i tym samym stanowi wypełnienie normy z art. 459 § 2 k.p.k. W pozostałym zakresie należałoby stosować zasady ogólne przewidziane w treści art. 465 § 2 k.p.k. tj. uznać, że zażalenie na postanowienie prokuratora wydane w trybie art. 430 § 1 k.p.k. przysługuje do sądu właściwego do rozpoznania sprawy. Z drugiej strony można go uznać również za *lex specialis* wobec treści art. 465 § 2 k.p.k. w zakresie w jakim modyfikuje organ właściwy do rozpoznania zażalenia i przewiduje w drodze analogii i odpowiedniego stosowania⁵ możliwość kontroli odwoławczej zaskarżonej decyzji przez innego prokuratora tej samej jednostki prokuratury (instancja pozioma). Ten ostatni sposób rozumienia

⁴ Można uznać, że przepis w ogóle nie znajduje zastosowania w stosunku do orzeczeń prokuratora albowiem literalnie odnosi się wyłącznie do orzeczeń sądowych. Taki rezultat wykładni językowej należy jednak z oczywistych względów odrzucić jako rażąco niezgodny z regułami wykładni systemowej i celowościowej.

⁵ Odpowiednie stosowanie przepisów jest często uznawane jako szczególny przypadek analogii – Zob. m.in. G. Maroń, Odwołania do teoretyków prawa w uzasadnieniach orzeczeń Izby Karnej Sądu Najwyższego, *Prok. i Pr.* 2023, nr 3, s. 44 i cytowana tam literatura i orzecznictwo; Por. jednak M. Araszkiewicz, M. Biskupski i inni, *Argument z analogii*, (w:) M. Florczak-Wątor (red.), A. Grabowski (red.), *Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz*, Kraków 2021, s. 1054.

tego przepisu prezentowany jest już w doktrynie prawa procesowego⁶. Wątpliwości powyższe są tym bardziej uzasadnione, że „odpowiednie stosowanie” przepisów może sprowadzać się do ich stosowania bez żadnych zmian w treści, stosowania z odpowiednimi modyfikacjami lub w ogóle niestosowania do danego zakresu odniesienia ze względu na określone różnice⁷.

Opowiadając się wyraźnie za pierwszym z zaprezentowanych stanowisk należy wskazać na kilka argumentów wspierających taki pogląd. Jak już zasygnalizowano wykładnia językowa art. 430 § 2 k.p.k. dopuszcza w istocie co najmniej dwa równorzędne wyniki, których nie da się wykluczyć bez weryfikacji i analizy z perspektywy pozostałych metod wykładni i to nawet akceptując, obecnie często odrzucaną w teorii prawa zasadę *clara non sunt interpretanda*⁸. Sięgając zatem do pozostałych metod wykładni należy wskazać, że wprowadzenie regulacji art. 430 § 2 k.p.k. wynikało z konieczności modyfikacji zasady wynikającej z art. 426 § 1 k.p.k. i tym samym uzupełnienia katalogu wskazanego w § 2 tego przepisu. Bez wprowadzenia analizowanego przepisu postanowienie o pozostawieniu bez rozpoznania środka odwoławczego byłoby niezaskarżalne i to niezależnie czy byłoby wydane przez Sąd czy prokuratora. Można zatem przyjąć, że najważniejszą funkcją przepisu było zagwarantowanie zaskarżalności orzeczenia, a rozwiązania poboczne stanowią jedynie konsekwencję i uzupełnienie tej funkcji. Przepis art. 430 § 2 k.p.k. w zakresie w jakim modyfikuje skład i właściwość Sądu do rozpoznania zażalenia jest zatem *lex specialis* wobec treści art. 25 § 3 k.p.k. i art. 26 k.p.k. i tylko w tym zakresie pozostaje istotny. Dotyczy zatem tylko zażaleń na orzeczenia sądowe i w żaden sposób nie może być stosowany, choćby w drodze analogii lub odpowiedniego stosowania na mocy art. 465 § 1 k.p.k.⁹, w postępowaniu

---

⁶ Zob. K. Kułak, *Postępowanie międzyinstancyjne...*, s. 142 wskazując, że chodzi tu o tzw. instancję poziomą w prokuraturze.

⁷ Zob. m.in. postanowienie SN z dnia 26 maja 2020 r., sygn. I KZP 14/19, wyrok SN z dnia 23 stycznia 2019 r., sygn. V KK 111/18 i powołana tam literatura.

⁸ Na gruncie derywacyjnej teorii wykładni przyjmuje się zasadę *omnia sunt interpretanda* – Por. M. Żbikowska, *Interpretacyjna rola zasad procesowych w kształtowaniu treści norm postępowania karnego*, (w:) J. Skorupka (red.), K. J. Leżak (red.), *Norma postępowania karnego. Sędzia wobec zmian prawa karnego procesowego*, Kraków 2018, s. 39 oraz cytowany tam wyrok SN z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. V KK 74/08. Por. również postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2012 r., sygn. IV KK 366/11; uchwała SN z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. I KZP 18/13. Spór o fakultatywność czy obligatoryjność pozajęzykowych metod wykładni nie jest rozwiązany i dostrzega się brak konsekwencji w tym zakresie w orzecznictwie SN – Zob. G. Maroń, *Odwołania do teoretyków...*, s. 47–52; szerzej wraz z podsumowaniem sporu M. Araszkiewicz, M. Biskupski i inni, *Clara non sunt interpretanda*, (w:) M. Florczak-Wątor (red.), A. Grabowski (red.), *Argumenty i rozumowania...*, s. 301–315.

⁹ W doktrynie wskazuje się, że odesłanie wskazane w art. 465 § 1 k.p.k. nie dotyczy tylko rozdziału 50, ale również rozdziału 48 k.p.k. choć przyznać należy, że rozdział 48 nie wymaga wyraźnego dodatkowego odesłania gdyż dotyczy całego postępowania odwoławczego.

niu przygotowawczym. Innymi słowy można wnioskować, że art. 430 § 2 k.p.k. pozostaje relewantny z perspektywy odpowiednich orzeczeń prokuratora tylko w zakresie w jakim wprowadza zaskarżalność tych postanowień, a nie w zakresie w jakim modyfikuje skład i właściwość organu odwoławczego. Taki rezultat wykładni zapewnia spójność systemową i sprzyja realizacji celów i założeń regulacji. Co istotne wpisuje się również w przyjętą przez ustawodawcę zasadę kontroli sądowej orzeczeń prokuratora (zasadę nadzoru instancyjnego sądu nad postępowaniem przygotowawczym). Inny sposób rozumienia przepisu stanowiłby odstępstwo od zasady wskazanej w art. 465 § 2 k.p.k. i wymagałby wyraźnej normy prawnej.

Przyznać należy jednak, że zwolennicy alternatywnego poglądu posiadają przynajmniej *prima facie* wsparcie w orzecznictwie, a także niektórych nieprecyzyjnych wypowiedziach doktryny prawa procesowego¹⁰, które odnoszą się głównie do postępowania sądowego. Zwłaszcza na tle poprzednio obowiązującej regulacji k.p.k. wskazywano, że właściwość organu odwoławczego do rozpoznania zażalenia na decyzje dotyczące formalnej kontroli środka zaskarżenia są pochodną właściwości organu powołanego do merytorycznego rozpoznania środka¹¹. Taki sposób ustalania właściwości sprzyjałby interpretacji uznającej za organ właściwy równorzędny prokuratora. Zwrócić należy jednak uwagę, że orzeczenia te zapadły w innych warunkach ustawowych gdy istniała odwrócona zasada kontroli decyzji prokuratorskich tj. sądowa kontrola tych decyzji była wyjątkiem, a nie zasadą¹². Na znaczną większość decyzji prokuratorskich bowiem przysługiwało zażalenie do prokuratora nadrzędnego, a nie do Sądu. Zapadłe orzeczenia zatem zmierzały do poszerzenia kontroli sądowej w tych przypadkach gdy właściwym organem do rozpoznania merytorycznego zażalenia był również Sąd celem zagwarantowania sądowej kontroli całości postępowania odwoławczego, w tym postępowania międzyinstancyjnego. Na gruncie obowiązującej regulacji k.p.k. obowiązuje zasada odwrotna wskazana w art. 465 § 2 k.p.k., a odstępstwo od niej wymaga wyraźnej podstawy prawnej i stanowi niewątpliwy wyjątek. Proces wykładni obecnie obowiązujących przepisów musi zatem powyższą okoliczność uwzględniać. W tym kontekście można uznać, że cytowane orzeczenia są nieaktualne nie tylko ze względu na zmianę stanu prawnego, ale również ze względu na zbędność rozszerzającej wykładni stosownych przepisów, która, co istotne, obecnie musiałaby następować w przeciwnym kie-

¹⁰ Por. m.in. D. Świecki, (w:) B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 465.

¹¹ Zob. m.in. uchwała SN z dnia 27 października 1999 r., sygn. I KZP 35/99; postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2004 r., sygn. WZ 63/03; uchwała SN z dnia 28 stycznia 1972 r., sygn. VI KZP 19/71.

¹² Por. treść art. 413 § 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 roku Kodeks postępowania karnego Dz. U. z 1969 r., Nr 13 poz. 96.

runku tj. w kierunku ograniczenia kompetencji nadzorczych sądu. Należy dodać również, że odpowiednie stosowanie art. 430 § 2 k.p.k. w stosunku do decyzji prokuratorskich może nie być możliwe uwzględniając zasadę indyferencji, dewolucji, substytucji, hierarchicznego podporządkowania oraz jednolitości i niepodzielności prokuratury¹³.

Wreszcie wykładnia przepisu art. 465 § 2 k.p.k. musi uwzględniać normy konstytucyjne¹⁴, zwłaszcza wynikające z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej tzw. prawo do sądu. W tym zakresie należy zauważyć, że z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że kontrola sądowa rozstrzygnięć prokuratora musi być zapewniona, gdy mamy do czynienia z ingerencją w konstytucyjne prawa i wolności, takie jak prawo własności i inne prawa majątkowe, prawo do prywatności lub prawo do nienaruszalności mieszkania¹⁵. Powstaje pytanie czy w przypadku kwestionowania przez stronę oceny prokuratora wymogów formalnych środka zaskarżenia mamy do czynienia z ingerencją w konstytucyjne prawa i wolności i ewentualnie w jakie. Wydaje się, że co najmniej w niektórych przypadkach wskazanych w części wstępnej opracowania negatywny wynik kontroli formalnej środka odwoławczego stoi na przeszkodzie uzyskaniu przez stronę stosownego rozstrzygnięcia merytorycznego. Najlepszym przykładem jest odmowa przyjęcia lub pozostawienie bez rozpoznania środka odwoławczego kierowanego w trybie art. 330 § 2 k.p.k. kiedy brak decyzji merytorycznej prokuratora nadrzędnego uniemożliwia uzyskanie samodzielnej legitymacji skargowej pokrzywdzonego i tym samym stoi na przeszkodzie skierowaniu subsydiarnego aktu oskarżenia, co w rezultacie uniemożliwia pokrzywdzonemu uzyskanie w sądzie stosownego rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności karnej sprawcy¹⁶. Pozostałe wymienione na wstępie rozstrzygnięcia prokuratora nadrzędnego choć często incydentalne mogą dotyczyć (pośrednio lecz w sposób nieunikniony) konstytucyjnych praw i wolności jak w przypadku cenzury korespondencji i kontaktów z bliskimi osoby tymczasowo aresztowanej i tym samym wymagają zachowania zasady zaskarżalności i instancyjności¹⁷. Akceptując, że ustawodawca zdecydował

---

¹³ Na konieczność stosowania tych zasad przy odpowiednim stosowaniu przepisów zwraca uwagę m.in. S. Zabłocki, M. Klubińska, (w:) R. A. Stefański (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467, Warszawa 2021, art. 465 teza 3.

¹⁴ Wykładnią prokonstytucyjną można posługiwać się na wszystkich etapach wykładni (językowym, systemowym i funkcjonalnym) – por. P. Tułaja, Wykładnia prokonstytucyjna norm karno-procesowych, (w:) J. Skorupka (red.), K. J. Leżak (red.), Norma postępowania karnego. Sędzia wobec zmian prawa karnego procesowego, Kraków 2018, s. 75.

¹⁵ Zob. wyrok TK z dnia 18 lipca 2011 r., sygn. SK 10/10 i cytowane tam orzecznictwo tj. wyrok TK z dnia 16 marca 2004 r., sygn. K 22/03; wyrok TK z dnia 14 marca 2005 r., sygn. K 35/04; wyrok TK z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. K 38/07.

¹⁶ A niewątpliwie kwestia przypisania odpowiedzialności karnej stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji – por. uzasadnienie wyrok TK z dnia 18 lipca 2011 r., sygn. SK 10/10.

¹⁷ Por. m.in. wyrok TK z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. SK 38/09.

się na kontrolę merytoryczną tych rozstrzygnięć wyłącznie przez prokuratora nadrzędnego (co w niektórych przypadkach również może być kwestionowane z perspektywy prawa do sądu), należy przyjąć, że wykładnia prokonstytucyjna przepisu art. 430 § 2 k.p.k. wymaga, w przypadku stwierdzonych niekonkluzywnych wyników wykładni językowej, przyjęcia domniemania drogi sądowej i tym samym stosowania – stanowiącego ustawowy wyraz tej zasady¹⁸ – przepisu art. 465 § 2 k.p.k. Zapewniając spójność przepisów zasadne jest zatem, aby bez zbędnego różnicowania i niuansowania¹⁹ przyjąć, że organem odwoławczym właściwym funkcjonalnie do rozpoznania zażalenia na postanowienie o pozostawieniu przez prokuratora bez rozpoznania środka odwoławczego jest zawsze Sąd. Taka wykładnia zapewnia również paralelne uprawnienia strony w stosunku do kontroli formalnej środka zaskarżenia dokonywanej przez organ I instancji, przy akceptacji stanowiska, że w tym przypadku nie ma wątpliwości, że właściwy do rozpoznania zażalenia składanego w trybie art. 429 § 2 k.p.k. jest na zasadzie art. 465 § 2 k.p.k. Sąd właściwy do rozpoznania sprawy. W przypadku zarządzenia o odmowie przyjęcia środka odwoławczego w trybie art. 429 § 1 k.p.k. nie ma bowiem przepisu szczególnego zezwalającego na jakiegokolwiek odstępstwo od zasady wskazanej w art. 465 § 2 k.p.k.

Jak sygnalizowano na wstępie opracowania w k.p.k. występuje również nietypowy tzw. prokuratorsko-sądowy tryb zaskarżania orzeczeń²⁰. Polega on na modyfikacji procedury w ten sposób, że zażalenie wnosi się do prokuratora, a jeżeli on nie przychylił się do tego środka zaskarżenia, to kieruje sprawę do Sądu. Tryb ten obecnie obowiązuje w przypadku przepisów art. 325e § 4 k.p.k. i art. 626a k.p.k.

Powołane przepisy stanowią uzupełnienie lub nawet *lex specialis* wobec treści art. 428 k.p.k. w zakresie w jakim wskazują innego adresata zażalenia. W konsekwencji oczywistym jest, że prokurator wydający zaskarżoną decyzję po wpłynięciu zażalenia przekazuje je do rozpoznania organowi właściwemu. Prokurator nadzorujący postępowanie albo prokurator nadrzędny nie występuje zatem jako typowy organ odwoławczy, lecz organ *quasi* kontrolny²¹, który weryfikuje środek odwoławczy i posiada ograniczone uprawnienia meryto-

¹⁸ Przepis, który wyraża normę zwykłą i nie jest przepisem wyjątkowym, a należy do zakresu normowania normy–zasady, winien być zinterpretowany zgodnie z treścią normy–zasady – por. M. Ż b i k o w s k a, Interpretacyjna rola..., s. 46.

¹⁹ Co jest możliwe przy niektórych decyzjach procesowych, które nie dotyczą praw i wolności obywatelskich. Chodzi tu m.in. o kontrolę odwoławczą orzeczeń prokuratorskich podejmowanych w trybie art. 322 k.p.k. w zw. z art. 60 § 1 k.p.k. i kontrolowanych na zasadzie art. 465 § 2a k.p.k., gdzie trudno byłoby wyinterpretować prawo jednostki do ścigania danego czynu z urzędu, gdy jednostka posiada prawo kierowania prywatnego aktu oskarżenia.

²⁰ Takie nazewnictwo stosuje m.in. K. K u ł a k, Postępowanie międzyinstancyjne..., s. 137.

²¹ Organ *quasi* odwoławczy – tak K. K u ł a k, Postępowanie międzyinstancyjne..., s. 137; lub organ międzyinstancyjny – tak M. K u r o w s k i, (w:) D. Ś w i e c k i (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 325(e).

ryczne umożliwiające mu przychylenie się do zażalenia²². Może zatem orzekać tylko pozytywnie – uwzględnić zażalenie i to w całości. Powstaje pytanie jaki organ w takim trybie odwoławczym posiada uprawnienia do formalnej kontroli środka zaskarżenia i czy uprawnienia organu *quasi* odwoławczego wyłączają uprawnienia autokontrolne organu I instancji w rozumieniu art. 463 § 1 k.p.k. Co do pierwszego zagadnienia należy uznać, mając na uwadze również *ratio legis* regulacji odnoszące się do ograniczenia wpływu do Sądu oczywiście zasadnych środków zaskarżenia, że prokurator działający jako organ *quasi* odwoławczy posiada samodzielną kompetencję do kontroli formalnej środka odwoławczego. Ma zatem oprócz ograniczonych kompetencji merytorycznych obowiązek sprawdzenia czy środek odwoławczy złożony został w terminie i czy spełnia wymogi formalne. Przyznanie mu takiego uprawnienia jest oczywistą konsekwencją nadania mu kompetencji merytorycznych, których realizacja może nastąpić wyłącznie w przypadku spełnienia przez środek odwoławczy wymogów formalnych. Kontrola formalna środka zaskarżenia będzie zatem w takim trybie sprawowana przez organ I instancji, organ *quasi* odwoławczy i sąd jako organ odwoławczy²³. Powyższa konkluzja generuje kolejny dylemat w zakresie właściwej formy procesowej odzwierciedlenia negatywnej decyzji na etapie kontroli formalnej przez organ *quasi* odwoławczy. Zestawienie wszystkich argumentów pozwala uznać, że stosowną formą będzie wydanie zarządzenia o odmowie przyjęcia środka odwoławczego w rozumieniu art. 429 § 1 i 2 k.p.k., a niepozostawienie go bez rozpoznania w rozumieniu art. 430 k.p.k. Ta ostatnia forma decyzji zarezerwowana jest bowiem dla Sądu, który jest klasycznym organem odwoławczym. Co do drugiego ze wskazanych problemów *prima facie* z literalnego sformułowania zarówno przepisu art. 325e § 4 k.p.k. jak i art. 626a k.p.k. można wnioskować, że przepisy te stanowią *lex specialis* wobec art. 428 k.p.k., a niewykluczone również wobec art. 463 § 1 k.p.k. Z ich treści wynika, że zażalenie wnosi się nie do organu, który wydał zaskarżone orzeczenie, ale do organu *quasi* odwoławczego, którym jest odpowiednio prokurator sprawujący nadzór nad postępowaniem albo prokurator nadrzędny. Mimo literalnego brzmienia przepisów dopuścić i preferować należy rozwiązanie, w którym środek odwoławczy nie tylko kierowany jest co najmniej za pośrednictwem organu I instancji, ale również

---

²² Zob. m.in. postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2007 r., sygn. WZ 52/06 i sygn. WZ 56/06; postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2004 r., sygn. WZ 63/03.

²³ Podobnie Ł. Gramza, W sprawie właściwości funkcjonalnej do rozpoznania zażalenia na decyzje prokuratora zamykające drogę do rozpoznania zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 2000, nr 7–8, s. 59. Nie dostrzegam sygnalizowanego przez niektórych ryzyka przedłużenia postępowania w takim trybie postępowania. Na takie ryzyko w innej konfiguracji zwraca uwagę J. Zagrodnik, (w:) M. Burdzik, S. Głogowska, J. Karaźniewicz, M. Klejnowska, N. Majda, I. Pałka, K. Sychta, K. Żyła, J. Zagrodnik, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, LEX/el. 2023, art. 430.

akceptować należy, że organ ten posiada uprawnienia autokontrolne wskazane w art. 463 § 1 k.p.k. Innymi słowy uprawnienia merytoryczne organu *quasi* odwoławczego nie wyłączają uprawnień autokontrolnych organu I instancji oraz uprawnień i obowiązków dot. kontroli formalnej środka zaskarżenia lecz stanowią ich uzupełnienie i wyraz kontroli instancyjnej w ramach prokuratury. Taka wykładnia przepisów pozwala na dokładną selekcję zasadnych środków odwoławczych, a równocześnie nie wiąże się z przedłużeniem trwania postępowania. Organ *quasi* odwoławczy realizując swoje kompetencję i tak musi się zwrócić do organu I instancji o akta główne sprawy i zazwyczaj o jego własne stanowisko w przedmiocie zażalenia.

Zaprezentowany sposób wykładni przepisów pozwala na prawidłowe i konsekwentne ich stosowanie bez konieczności wprowadzenia zmian normatywnych²⁴ i z poszanowaniem praw stron postępowania.

Literatura

1. Augustyniak B., Eichstaedt K., Kurowski M., Świecki D., Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023.
2. Burdzik M., Głogowska S., Karaźniewicz J., Klejnowska M., Majda N., Palka I., Sychta K., Żyła K., Zagrodnik J., Kodeks postępowania karnego. Komentarz, LEX/el. 2023.
3. Grabowski A., *Clara non sunt interpretanda*, (w:) M. Florczak-Wątor (red.), A. Grabowski (red.), Argumenty i rozumowania prawnicze w konstytucyjnym państwie prawa. Komentarz, Kraków 2021.
4. Gramza Ł., W sprawie właściwości funkcjonalnej do rozpoznania zażalenia na decyzje prokuratora zamykające drogę do rozpoznania zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 2000, nr 7–8.
5. Grzesik M., Brak interesu społecznego w objęciu czynu prywatnoskarżowego ściganiem z urzędu jako negatywna przesłanka procesowa, *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* 2023, nr 3.

²⁴ Proponowanych w doktrynie – Por. Ł. Gramza, W sprawie właściwości..., s. 67, który jako postulat *de lege ferenda* wskazywał na zasadność wprowadzenia przepisu art. 465 § 4 k.p.k. w brzmieniu: W wypadkach, w których na postanowienie prokuratora przysługuje zażalenie do Sądu, zażalenie na wydane przez prokuratora zarządzenie o odmowie przyjęcia zażalenia lub postanowienie o odmowie przywrócenia terminu do jego wniesienia rozpoznaje sąd. Propozycja wynikała z akceptacji poglądu, że kontrola zasadności oceny formalnej środka zaskarżenia należy zawsze do organu właściwego do rozpoznania merytorycznego samego zażalenia i nie rozwiązywałoby problemu organu właściwego do rozpoznania zażalenia na postanowienie o pozostawieniu zażalenia bez rozpoznania w trybie art. 430 k.p.k., w przypadku gdy organem odwoławczym jest prokurator.

6. Kułak K., Postępowanie międzyinstancyjne w śledztwie i dochodzeniu, Prok. i Pr. 2017, nr 7–8, s. 132–135.
7. Maroń G., Odwołania do teoretyków prawa w uzasadnieniach orzeczeń Izby Karnej Sądu Najwyższego, Prok. i Pr. 2023, nr 3.
8. Zabłocki S., Klubińska M., Stefański R. A. (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467, Warszawa 2021.
9. Żbikowska M., Interpretacyjna rola zasad procesowych w kształtowaniu treści norm postępowania karnego, (w:) J. Skorupka (red.), K. J. Leżak (red.), Norma postępowania karnego. Sędzia wobec zmian prawa karnego procesowego, Kraków 2018.

Orzecznictwo

1. Uchwała SN z dnia 28 stycznia 1972 r., sygn. VI KZP 19/71.
2. Uchwała SN z dnia 27 października 1999 r., sygn. I KZP 35/99.
3. Postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2004 r., sygn. WZ 63/03.
4. Wyrok TK z dnia 16 marca 2004 r., sygn. KK 22/03.
5. Wyrok TK z dnia 14 marca 2005 r., sygn. K 35/04.
6. Postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2007 r., sygn. WZ 52/06.
7. Postanowienie SN z dnia 5 stycznia 2007 r., sygn. WZ 56/06.
8. Wyrok TK z dnia 3 lipca 2008 r., sygn. K 38/07.
9. Wyrok SN z dnia 19 listopada 2008 r., sygn. V KK 74/08.
10. Wyrok TK z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. SK 38/09.
11. Postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2012 r., sygn. IV KK 366/11.
12. Wyrok TK z dnia 18 lipca 2011 r., sygn. SK 10/10.
13. Uchwała SN z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. I KZP 18/13.
14. Wyrok SN z dnia 23 stycznia 2019 r., sygn. V KK 111/18.
15. Postanowienie SN z dnia 26 maja 2020 r., sygn. I KZP 14/19.

Functional jurisdiction of the body appointed to consider the complaint against the decision of the prosecutor acting as an appellate body to leave the appeal unprocessed (Article 430 § 2 of the Code of Criminal Procedure)

Abstract

The aim of the article is to analyze relevant provisions and thereby establish second instance authority appointed by law to adjudicate the

complaint regarding the formal decision of the prosecutor in preliminary proceeding to dismiss, due to formal deficiencies, the complaint made on theretofore issued prosecutor`s decision. The aforementioned problem is significant from practical perspective and at the same time unsettled among scholars. This paper presents arguments supporting the conclusion that such prosecutors` decisions are subject to judicial review. Some atypical normative solutions are also discussed.

Key words

Formal deficiencies, complaint in preliminary (preparatory) proceeding, prosecutors` decisions, jurisdiction.